

BARTÓK

A muzsikus nem érdekelt. Zenei értetlenségemet a handabandázó és tudóskodó kritika nem tudta megvilágítani, nem a modern zene reprezentáns képviselőjét kerestem, amikor Bartókhoz benyitottam. Hogy is mondjam – nem is névre szóló volt az érdeklődésem, borús volt az idő, sok hírlapzagyvaságot olvastam aznap reggel, féltem (újabban mind többször félek), hogy e sok politikai történés meg eszmei zavargás között elveszítem magamat és a fonalat, mely a múlthoz köt, s mely egyetlen létben tartóm még e zűrzavarban, – mondom – éppen csak látni akartam valakit, érzékelhető bizonyosságot akartam, hogy a múlt nem álmokép, hogy a hét év előtti dolgok csakugyan voltak, egy embert akartam látni a múltból, a konferenciák előtti, a rajvonalak előtti, a pergőtűzek előtti, a láncosok előtti, a dilettánsuralom előtti – eh! a régi, az igazi, a komoly világból!

Beszélgetésem Bartókkal alig is volt interjúszerű, annak ellenére, hogy kérdések- és feleletekben folyt, akár egy regelrecht, pesti újságtradíciókon épült interjú. Kérdéseim aligha keltették benne még azt az örömet is, amelyet a nyilatkozhatás alkalma rendszerint mindenkiben kelt.

Személyemet meg a feleletek tárgyi tartalma nem érdekelte különösebben. Hogy visszavonultan él, tanári és művészi tevékenysége egészen elfoglalja, hogy tavasszal Párizsban a *Revue Musical* rendez hangversenyét, hogy Angliába is megy tavasszal, de nem nyilvános hangversenyt ad, hanem magánházaknál meghívott közönség előtt fog játszani, hogy francia barátai ma sem tudnak még hozzájutni kottáihoz (mert művei kiadási jogát német cég kötötte le, és német kottát nem enged be Franciaország...) – mind e riportérdekességek bizonyára nem először nekem mondtak el, és nem is lehetnek jóhiszemű érdeklődés tárgyai.

Én a „Kulturträger“-t kerestem volna Bartókban, egy vigasztaló egyéniséget, a szakmán túlemelkedő európaít.

És arról, hogy nem találtam, de már arról is, hogy kerestem – bizony nem Bartók tehet, még kevésbé én, hanem az a gondolattalan, lelkenedező kritikai vagy micsodás műfaj, amely nem tud mérlegelni, nem ismer mértéket, dicsérő furorjában olyan hangokat üt meg – hogy a lármájától felkeltett érdeklődés már-már az Emberi Nagyság közellétére figyelmez.

Bartók irányában a körüle zajló viták politikai fűtöttsége is lehangol. A folytonos hivatkozás külföldi elismertetésére és ezzel szemben otthoni mellőzésekre – a világért sem hangol ellene (oh! a magyar mentalitást ismerem!) De valahogy az érzik: Bartók csak alkalom, kézenfekvő eszköz, furkó... és a tendenciák, melyek a méltatlankodásból kiviláglanak – maguk akarnak érvényesülni, nem Bartókot akarják érvényesíteni.

*

Pápaszemes, értelmes arc, kora ősz fej, értelmes, óvatos szemek, melyeknek tekintetét a pesti kultúrélet determinálja. Ezzel a tekintettel néz reád a pesti szerkesztő, az író, a tanár, a festő, a pesti financier is. Ezt az uniformist, a közöny fátyolát viseli minden pesti arc.

Nos – ezt akartam látni! Rajta van-e még a pesti arcon? Nyolc ilyen év után rajta van-e még... És –

Tavasza tervezett pesti utamat már nem is tervezem.

Kalauz, I. évf. 8. szám – 1922. febr. 20, Tg.Mures